EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Rozumienie istoty bezpieczeństwa państwa.

II. Przygotowanie uczniów do działań w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych).

III. Kształtowanie umiejętności z zakresu podstaw pierwszej pomocy.

IV. Kształtowanie postaw indywidualnych i społecznych sprzyjających zdrowiu.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Bezpieczeństwo państwa. Uczeń:
1) zna i charakteryzuje podstawowe pojęcia związane z bezpieczeństwem państwa, rozumie istotę problemu bezpieczeństwa; wymienia składniki bezpieczeństwa państwa;
2) jest zorientowany w geopolitycznych uwarunkowaniach bezpieczeństwa, wynikających z położenia Polski;
3) zna i przedstawia rolę organizacji międzynarodowych w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski.

II. Działania w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych). Uczeń:
1) wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka);
2) wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
3) przedstawia obowiązki ludności w sytuacjach wymagających ewakuacji;
4) omawia rolę różnych służb i innych podmiotów, uzasadnia znaczenie bezwzględnego stosowania się do ich zaleceń;
5) wymienia przykłady zagrożeń środowiskowych, w tym zna zasady postępowania w razie: pożaru, wypadku komunikacyjnego, zagrożenia powodzią, intensywnej śnieżycy, uwolnienia niebezpiecznych środków chemicznych, zdarzenia terrorystycznego.

III. Podstawy pierwszej pomocy. Uczeń:
1) rozumie znaczenie podejmowania działań z zakresu udzielania pierwszej pomocy przez świadka zdarzenia oraz przedstawia jego rolę;

2) zna zasady bezpiecznego postępowania w miejscu zdarzenia, w tym:
   a) unikania narażania własnego zdrowia,
   b) oceniania własnych możliwości,
   c) rozpoznawania potencjalnych źródeł zagrożenia w kontakcie z poszkodowanym,
   d) wskazywania sposobu zabezpieczenia się przed zakażeniem w kontakcie z krwią i płynami ustrojowymi, stosowania uniwersalnych środków ochrony osobistej;
3) podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym, wodnym, w przestrzeniach podziemnych, w lasach;
4) przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć; 5) potrafi rozpoznać osobę w stanie zagrożenia życia:
   a) wyjaśnia pojęcie „stan zagrożenia życia”,
   b) wskazuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenie stanu zdrowia lub zagrożenia życia,
   c) wyjaśnia rolę układu nerwowego, układu krążenia i układu oddechowego w utrzymywaniu podstawowych funkcji życiowych; 6) wie, jak prawidłowo wezwać pomoc:
   a) wymienia nazwy służb ratunkowych i podaje ich numery alarmowe,
   b) wskazuje, kiedy wezwać pomoc i w jaki sposób przekazać informacje o zdarzeniu;
7) podaje przykład aplikacji na telefon komórkowy wspierającej udzielanie pierwszej pomocy;
8) zna zasady postępowania z osobą nieprzytomną:
   a) wymienia objawy utraty przytomności,
   b) ocenia przytomność poszkodowanego,
   c) ocenia czynność oddychania u osoby nieprzytomnej (trzema zmysłami, przez okres do 10 sekund),
   d) wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby nieprzytomnej,
   e) udrażnia drogi oddechowe rękoczynem czoło–żuchwa,
   f) układa osobę nieprzytomną w pozycji bocznej bezpiecznej,
   g) zapewnia osobie nieprzytomnej komfort termiczny;
9) systematycznie ponawia ocenę oddychania u osoby nieprzytomnej;
10) zna i wykonuje podstawowe czynności resuscytacji krążeniowo-oddechowej:
   a) wyjaśnia pojęcie „nagłe zatrzymanie krążenia”; wymienia jego oznaki,
   b) wymienia warunki i czynniki zapewniające resuscytację wysokiej jakości,
   c) omawia uniwersalny algorytm w nagłym zatrzymaniu krążenia,

d) wykonuje na manekinie uciski klatki piersiowej i sztuczne oddychanie samodzielnie i we współpracy z drugą osobą,
e) opisuje zastosowanie automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED) oraz wskazuje na jego znaczenie dla zwiększenia skuteczności akcji resuscytacyjnej;

11) wykonuje podstawowe czynności pierwszej pomocy w zadławieniu:
a) wyjaśnia pojęcie i mechanizm zadławienia,
b) omawia schemat postępowania w przypadku zadławienia,
c) wykonuje na manekinie rękoczyny ratunkowe w przypadku zadławienia,
d) wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci;

12) zna wyposażenie apteczki pierwszej pomocy: wymienia przedmioty, jakie powinny znaleźć się w apteczce domowej, samochodowej, przygotowanej na wyprawę turystyczną;

13) zna zasady pierwszej pomocy w urazach kończyn:
a) wyjaśnia pojęcia: rana, krwotok,
b) wykonuje opatrunek osłaniający na ranę w obrębie kończyny,
c) wyjaśnia, jak rozpoznać krwotok zewnętrzny,
d) wykonuje opatrunek uciskowy,
e) bezpiecznie zdejmuje rękawiczki ochronne,
f) wyjaśnia pojęcie: złamanie,
g) stosuje zasady unieruchamiania doraźnego kości i stawów,
h) wymienia przykłady zapobiegania urazom w sporcie, w domu, w pracy; 14) rozumie, na czym polega udzielanie pierwszej pomocy w oparzeniach:
a) wyjaśnia pojęcie „oparzenie”,
b) omawia zasady postępowania w przypadku oparzenia termicznego,
c) demonstruje metodę chłodzenia w przypadku oparzenia kończyny,
d) wymienia przykłady zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci.

IV. Edukacja zdrowotna. Zdrowie w wymiarze indywidualnym oraz zbiorowym. Uczeń:

1) wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym, a społecznym; wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie;
2) wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne) oraz zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może;
3) omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu;

4) dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie);
5) wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych;
6) ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia;
7) ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.).

Warunki i sposób realizacji

Niezwykle istotne jest, aby w trakcie nauczania przedmiotu koncentrować się na kluczowych problemach, szczególnie w aspekcie praktycznym, poświęcając im najwięcej czasu.

W ramach realizacji celu „Rozumienie istoty bezpieczeństwa państwa" ważne jest, aby korzystać z pomocy multimedialnych, które przybliżą uczniom istotę bezpieczeństwa i charakterystykę jego zagrożeń. Zajęcia w tym przypadku powinny też być wspomagane wizytami w instytucjach państwowych, stojących na straży bezpieczeństwa. Istotne znaczenie w rozwoju młodzieży ma wychowanie mające na celu kształtowanie postawy patriotycznej oraz poczucia odpowiedzialności za dorobek minionych pokoleń.

Zajęcia związane z celem „Przygotowanie uczniów do działań w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń (katastrof i wypadków masowych)" powinny obejmować udział uczniów w symulacji ewakuacji szkoły. Uczniów należy wdrażać do dbałości o bezpieczeństwo własne oraz innych, wskazując, w jaki sposób uzyskać pomoc od osób godnych zaufania i służb ratunkowych.

Na zajęciach związanych z celem „Kształtowanie umiejętności z zakresu podstaw pierwszej pomocy", należy zwrócić szczególną uwagę na wykształcenie umiejętności praktycznych, szczególnie rozpoznawania niebezpieczeństw i właściwego reagowania na nie. Istotne jest też kształtowanie poczucia odpowiedzialności za jakość udzielonej pierwszej pomocy. Uczeń, który zaczyna realizację zajęć z zakresu pierwszej pomocy, powinien być należycie przygotowany już w klasach młodszych do reagowania na nagły wypadek.

Niezbędne są pomoce dydaktyczne do skutecznego nauczania podstaw pierwszej pomocy. Do sprzętu pożądanego zaliczyć należy fantom do nauki resuscytacji krążeniowo-oddechowej z obniżoną siłą ucisku klatki piersiowej, apteczkę, tablice i plansze dydaktyczne. Do materiałów szkoleniowych zaliczyć należy maseczki do wentylacji, płyny dezynfekcyjne, gazy opatrunkowe, bandaże, chusty trójkątne itp.

Na zajęciach związanych z celem „Kształtowanie postaw indywidualnych i społecznych sprzyjających zdrowiu” należy przede wszystkim uwzględnić realne potrzeby zdrowotne, edukacyjne i informacyjne danej grupy uczniów (np. otyłość). Konieczne jest przy tym takie ujęcie problematyki, aby uczniowie, których ten problem dotyczy, nie czuli się stygmatyzowani, szykanowani czy wykluczeni ze społeczności uczniowskiej i szkolnej.

Ważne jest skorelowanie treści nauczania przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa z innymi przedmiotami, w tym z wychowaniem fizycznym, oraz z programem wychowawczo- -profilaktycznym szkoły. Problematyka zdrowia i jego uwarunkowań należy do zagadnień bardzo złożonych, wielodyscyplinarnych.

Zajęcia mogą być uzupełniane innymi formami, wśród których wymienić można:

1) wizyty w instytucjach ratowniczych;
2) spotkania, prelekcje, wykłady z policjantami, strażnikami miejskimi, ratownikami medycznymi, kombatantami, ekologami, psychologami itp.;
3) udział w konkursach, których zakres jest zbieżny z problematyką przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa.